

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-05
“KO‘KRAK BEZI SARATONI YOSHGA BOG‘LIQ ETIOLOGIK
FAKTORLARINI HUDUDLAR KESIMIDA BAHOLASH”**

Zokirova M.Z., Salomov M.S.

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali

Mavzuning dolzarbligi

Ko‘krak bezi saratoni (KBS) dunyo miqyosida ayollar orasida uchraydigan eng keng tarqalgan onkologik kasalliklardan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda ushbu kasallikning uchrash chastotasi ortib borayotgani, ayniqsa yosh ayollar orasida ham kuzatilayotgani muammoning dolzarbligini yanada oshirmoqda. Ko‘krak bezi saratoni rivojlanishida irsiy moyillik, gormonal o‘zgarishlar, reproduktiv omillar, ekologik muhit, ovqatlanish tartibi hamda turmush tarzining o‘rni katta ahamiyatga ega. Shuningdek, hududlarning ekologik va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari ham kasallik rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi.

Bugungi kunda kasallikni erta aniqlash va profilaktika choralari takomillashtirish zamonaviy tibbiyotning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Turli hududlarda yashovchi ayollarda etiologik omillarning o‘ziga xos jihatlarini aniqlash kasallikni kamaytirishga qaratilgan samarali profilaktik dasturlar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, yoshga bog‘liq xavf omillarini o‘rganish individual yondashuvni shakllantirish hamda yuqori xavf guruhidagi ayollarni nazorat qilish imkonini beradi.

Tadqiqotning maqsadi

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-05**

Turli yosh guruhlaridagi ayollarda ko'krak bezi saratoni rivojlanishiga sabab bo'luvchi asosiy etiologik omillarni hududlar kesimida o'rganish, ularning tarqalish darajasini baholash va yoshga xos xususiyatlarini aniqlashdan iborat.

Tadqiqot materiali va usullari

Tadqiqot retrospektiv va analitik usulda olib borildi. Tadqiqot jarayoniga turli hududlarda yashovchi 25–70 yosh oralig'idagi ayollar jalb qilindi. Bemorlar yosh ko'rsatkichlariga qarab uch guruhga ajratildi: 25–39 yosh, 40–54 yosh hamda 55 yosh va undan yuqori guruhlar. Tadqiqot davomida bemorlarning kasallik tarixi, irsiy anamnezi, gormonal holati, reproduktiv faoliyati, ovqatlanish odatlari, tana vazni, surunkali kasalliklar mavjudligi hamda yashash hududining ekologik holati o'rganildi.

Shuningdek, bemorlarning ijtimoiy turmush darajasi, jismoniy faolligi va zararli odatlarga moyilligi ham baholandi. Statistik tahlil usullari yordamida yosh va hududlar kesimida etiologik omillarning o'zaro bog'liqligi aniqlanib, xavf darajasi tahlil qilindi. Tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta'minlash maqsadida zamonaviy epidemiologik va statistik usullardan foydalanildi.

Natijalar

O'tkazilgan tahlillar natijasiga ko'ra, yosh ayollarda (25–39 yosh) irsiy moyillik, gormonal disbalans va reproduktiv omillar asosiy xavf omillari sifatida qayd etildi. Ayniqsa, yaqin qarindoshlarda ko'krak bezi saratoni kuzatilgan hollarda kasallik rivojlanish xavfi yuqori bo'lishi aniqlandi. Bundan tashqari, gormonal preparatlarni uzoq muddat qabul qilish va stress omillari ham muhim ahamiyat kasb etgani kuzatildi.

40–54 yoshdagi ayollarda esa ortiqcha tana vazni, kamharakat turmush tarzi, noto'g'ri ovqatlanish va reproduktiv omillar kasallik rivojlanishida yetakchi o'rin egalladi. Ushbu yosh guruhida metabolik buzilishlar va endokrin kasalliklarning ko'p uchrashi ham ko'krak bezi saratoni xavfini oshirishi qayd qilindi.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-05**

55 yoshdan yuqori ayollarda surunkali kasalliklar, ekologik omillar hamda organizmning yoshga bog'liq fiziologik o'zgarishlari asosiy etiologik sabablar sifatida baholandi. Ayrim hududlarda ekologik yuklamaning yuqoriligi, atmosfera ifloslanishi va zararli ishlab chiqarish omillari kasallikning uchrash chastotasiga sezilarli ta'sir ko'rsatgani kuzatildi. Shuningdek, skrining tekshiruvlaridan muntazam o'tmaslik ham kasallikning kech bosqichlarda aniqlanishiga sabab bo'layotgani aniqlandi.

Xulosa

Ko'krak bezi saratoni rivojlanishida yoshga bog'liq etiologik omillar muhim o'rin tutadi va ular hududlarning ekologik hamda ijtimoiy sharoitlariga qarab farqlanadi. Yosh ayollarda irsiy va gormonal omillar ustunlik qilsa, katta yoshdagi ayollarda metabolik va ekologik omillarning ta'siri yuqori ekanligi kuzatildi.

- I. Olingan natijalar asosida hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda profilaktik dasturlarni ishlab chiqish, ayollar orasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va muntazam skrining tekshiruvlarini kengaytirish zarurligi aniqlandi. Ko'krak bezi saratonini erta bosqichlarda aniqlash orqali kasallik asoratlarini kamaytirish, davolash samaradorligini oshirish va ayollar salomatligini mustahkamlash mumkin.